

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına Yönelik Görüşleri¹

Emine Nur Akdağ², Serap Erdoğan³, Arzu Arıkan⁴

DOI 10.5281/zenodo.18813855

Özet

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerini betimlemektir. Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı kapsamındaki görüşleri, aile katılımı kapsamında neler yaptıkları, ailelerle ilişkilerinin nasıl olduğu, öğretmenlere göre aile katılımını etkileyen faktörlerin neler olduğuna ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Bu çalışma temel nitel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Araştırmaya 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir ilde çalışan 20 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz yapılarak kodlanmıştır. Görüşme sorularına dayalı olarak aile katılımı konusunda görüşler, aile katılımı kapsamındaki uygulamalar, ailelerle ilişkiler ve aile katılımını etkileyen faktörler alt temaları oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda; aile katılımı en temel şekilde aile ve öğretmenin iş birliği yaptığı bir süreç olarak tanımlanmıştır. Ayrıca ailelerin katılmaması ve ilgisizliği, fiziki şartların yetersizliği ve ailelerin aile katılım çalışmalarına değer vermemesinin aile katılımını zorlaştıran durumlar olduğu ortaya konulmuştur. Okul yönetiminin destek olması, ailelerle iletişim, ailelerin okula ulaşımının ve fiziksel şartların uygun olmasının aile katılımını kolaylaştıran durumlar olduğuna ulaşılmıştır. Aile katılımının sağlanmasında, okul öncesi eğitimin ve öğretmenlerin ihtiyaçlarının giderilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: aile katılımı, okul öncesi eğitim, öğretmen görüşleri

Preschool Teachers' Views on Family Involvement

Abstract

The aim of this research is to describe preschool teachers' views on family participation. The study sought answers to questions about preschool teachers' opinions on family participation, what they do within the scope of family participation, the quality of their relationships with families, and which factors, according to the teachers, influence family participation. This study was designed using a basic qualitative research model. Twenty preschool teachers working in a province in the Southeastern Anatolia Region participated in the study during the 2024-2025 academic year. Semi-structured interviews and document analysis were used as data collection tools. Data were coded using descriptive analysis. Based on the interview questions, sub-themes were created regarding opinions on family participation, practices within the scope of family participation, relationships with families, and factors influencing family participation. The research results showed that family participation is fundamentally defined as a process of cooperation between the family and the teacher. Furthermore, it was revealed that the lack of family participation and interest, inadequate physical conditions, and families not valuing family participation activities hinder family participation. School administration support, communication with families, family access to the school, and suitable physical conditions were found to facilitate family participation. Ensuring family participation requires addressing the needs of preschool education and teachers.

Keywords: family involvement, preschool education, teachers' views.

¹ Bu araştırma birinci yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Araştırma için Anadolu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan (evrak kayıt tarihi: 15.02.2024, protokol no: 698004, 26.02.2024 tarihinde) ve Millî Eğitim Müdürlüğünden (başvuru no: MEB.TT.2024.001224, izin kabul tarihi: 10.09.2024) gerekli izinler alınmıştır. araştırma 25-28/06/2025 tarihlerinde düzenlenen XII. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi (EJER 2025)'te özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, eminenurakdag101@gmail.com, ORCID: 0009-0007-8385-2856

³ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, serape@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6149-4460

⁴ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, arzuarikan@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4602-8901

Giriş

İnsanların yetişmesinde ailelerin yükümlülüklerini paylaşan okullar, çocukların eğitiminde çok önemli bir konuma sahiptir. Günümüzde ailelerin çalışma hayatına daha fazla katılması, çocukların gün içerisinde önemli bir zaman dilimini okullarda geçirmesi anlamına geldiğinden, bu zamanın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Okuldaki uygulamaların çocukların günlük hayatına entegre edilmesinde ailelerin rolü önem kazanmaktadır (Çakmak, 2010).

Aile katılımı, karmaşık ve geniş bir tanım yelpazesine sahiptir (Gross vd., 2020). Aile katılımı en kapsamlı biçimde ailelerin çocuklarının gelişimsel ve eğitimsel süreçlerine dahil olması olarak tanımlanırken; genel anlamda okul ve anne baba arasındaki her türlü iletişim ve etkileşim türüdür ve okul öncesi eğitim programına katıldıkları süreçtir (Erkan, 2020; Tezel-Şahin ve Ünver, 2005; akt. Ogelman, 2014). Çocuğun eğitim hayatına adım attığı ilk günden itibaren eğitim kurumları ve aileler arasındaki ilişkilerin bütünüdür (Bayraktar, Güven ve Temel, 2016).

Aile katılımına ilişkin alan yazını incelendiğinde, bu kavramın eğitim süreçlerindeki yerine dair önemli bulguların ortaya konulduğu görülmektedir. Araştırmalar incelendiğinde görüşme, toplantı, bilgilendirme, kurum bazında etkinlikler, ev temelli katılım ve ev ziyaretlerinin gerçekleştirildiğine ulaşılmıştır (Abbak, 2008; Baştan vd., 2024; Görür, 2020; Ünüvar, 2010). Buna karşın, Ogelman (2014) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin %60'ının güvenlik problemlerinden dolayı ev ziyaretlerini gerçekleştiremediklerini dile getirmesi dikkat çekmektedir.

Aile katılım çalışmaları teknolojik uygulamalarla da gerçekleştirilebilmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi sırasında eğitimde teknolojiye daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. İnsanlar yüz yüze etkileşime geçemedikleri için aile-öğretmen iletişimde alternatif arayışlar içerisine girilmiştir. İletişim kanallarını çeşitlendirmesi ve etkileşimi artırması dijital mesajlaşma platformlarının avantajlı yönleri olarak değerlendirilirken, tartışma yaşanması, yanlış anlaşılmaların olması ve aşırı fotoğraf talebi gibi olumsuz durumlar araştırmalar tarafından rapor edilmiştir (Balci ve Şahin, 2018; Pala ve Gangal, 2022; Tuncer, 2021). Aile katılımında teknoloji kullanımı görüntülü görüşme, sanal sınıf platformları ve uzaktan eğitim yoluyla da gerçekleştirilmektedir (Chen & Rivera-Vernazza, 2022; Gündoğdu, 2021; Soltero-Gonzalez & Gillanders, 2021). Teknolojinin işlevselliğinin sağlanması noktasında eğitimcilerin ailelere nazaran daha fazla çaba gösterdikleri görülmektedir (Laranjeiro vd., 2022). Ailelerin teknoloji temelli katılımında daha etkin bir şekilde eğitime dahil edilmesine yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiğine ulaşılmıştır.

Aile katılımının gerçekleştirilmesinde katılıma yönelik engel ve teşvik edici faktörlerin bilinmesi de önemlidir. Zamansızlık, isteksizlik, iletişim ve iş birliği yetersizliği, ulaşım, fiziksel koşullar araştırmacılar tarafından rapor edilen engeller arasındadır (Ansari & Gershoff, 2016; Ansari vd., 2020; Ardaçoç, 2020; Beatson vd., 2022; Günay-Bilaloğlu ve Aktaş-Arnas, 2019; Koçyiğit, 2015; Orçan-Kaçan vd., 2019; Ünveren vd., 2024). Buna karşın maddi açıdan zorlamayan, basit, sınırlı amacı net etkinlikler, diğer çocuklara bakım verilmesi, okulun ailelerle iletişim halinde olması ve bilgilendirme yapılmasının aile katılımına yönelik teşvik edici durumlar olduğuna işaret edilmektedir (Ansari vd., 2020; Ardaçoç, 2020; Avcı ve

Akdeniz, 2019; Beatson vd., 2022; Gutierrez, 1998; Hoş, 2019; Kamiyama, 1995; Sarı vd., 2024).

Aile katılımında algı ve tutumların, bu çalışmaların gerçekleşmesinde rolü bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar aile katılımında öğretmenlerin farkındalığa sahip olduğunu buna karşın uygulama noktasında isteksiz olduklarını, ailelerin eğitime yönelik algılarının katılım düzeyini etkilediğine işaret etmektedir. Sosyoekonomik çevrenin dezavantajlı bölgelerde yer alması, maddi yetersizlik ve ailelerin fazla çocuğa sahip olmaları, iletişim kopukluğu, ailelerin isteksizliği katılım düzeyini etkileyen diğer durumlar arasındadır (Güzelyurt vd., 2019; Özgürbüz, 2024; Sarıışık & Sarıışık, 2020; Toran ve Özgen, 2018; Ural ve Günşen, 2021).

Öğretmenlerin kişilik özellikleri ve öz yeterliklerinin aile katılımını etkilediği yapılan araştırmalarda dile getirilmektedir. Akademik faaliyetlere katılım gösterme, deneyim sahibi olma, mesleki kaygılar, öğretmenin kişilik özellikleri ve aile özelliklerinin öğretmenlerin aile katılımına yönelik öz yeterlik algılarıyla ilişkili olduğuna işaret edilmektedir (Apaydın-Demirci ve Arslan, 2020; Başkan ve Kutluca, 2020; Biber, 2018; Dönmez ve Ramazan, 2017). Öğretmenlerin inatçı ve mücadeleci bir kişiliğe sahip olmalarının aile katılımını olumlu etkilediği ifade edilmiştir (Ateş ve Kalburan, 2016).

Aile katılımında öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce lisans sürecinde iyi bir eğitim almış olmaları, ailelerle olan ilişkilerine yansımaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarında uygulamalı eğitimlere duyulan ihtiyaç, araştırmaların dikkat çektiği noktalardandır (Evans, 2002; Lindberg, 2018; Yavuz-Güler, 2014). Aile katılımının sağlanmasında aileler ve öğretmen arasındaki ilişkilerin doğası büyük önem taşımaktadır. Ailelerle kurulan ilişkilerin sıcak, davet edici ve olumlu olması aile katılımında itici bir güç olarak kullanılabilir. Nitekim yapılan araştırmalar aile ve öğretmenlerin birbirine yönelik sahip olduğu algı, beklenti, iletişim sıkıntıları, öğretmen iletişim becerisinin aile katılım çalışmalarını etkilediğine işaret etmektedir (Connely, 2007; Einarsdottir & Jónsdóttir, 2017; Gökalp vd., 2010; Hobjilä, 2014; Keyes, 2002).

Aile katılımının sosyal beceriler, akademik beceriler, uzun vadeli etkiler, eğitimde fırsat eşitliği, ilkökula hazırlık becerileri, aile katılımının sonraki eğitim kademelerinde de devam etmesine yönelik etkilerinin olduğu araştırmalar tarafından rapor edilmiştir (Aslanargun, 2022; Buzduhan, 2017; Ekinci-Vural, 2009; Lebedenko, 2019; Leblebici vd., 2024; Özcan ve Aydoğan, 2014; ; Şahin ve Özbey, 2009; Varshney vd., 2020; Yılmaz-Bolat ve Dal, 2017). Bu araştırmalar bağlamında aile katılımının uzun vadede eğitim kalitesinin artışına katkı sağladığı söylenebilir.

Aile katılımında coğrafi bir bağlam ele alındığında yeterli imkanların olmaması, ailelerin tutumları, ailelerin çalışma hayatından dolayı katılım gösterememesi, ailelerin eğitim düzeyi ve buna karşın fırsat eşitliğini sağlaması aile katılımının kırsal kesimdeki etkileri arasındadır (Nacak vd., 2011; Palas, 2022; Rao vd., 2012; Yağan-Güder, 2019). Kent kesiminde ailelerin okulla iletişiminin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Sheridan vd., 2020).

Kavramsal arka plan

Türkiye'de aile katılımının tarihsel arka planına bakıldığında ilk olarak 1952 yılındaki programda değinildiği görülmektedir (Yazar vd., 2008). MEB'in 2024 yılındaki okul öncesi eğitim programına toplum katılımı kavramı da eklenerek aile katılımı daha geniş bir ekosistemde ele alınmıştır (MEB, 2024). Aile katılımına yönelik yaklaşımlar, bu sürecin anlaşılmasında önemli bir çerçeve sunmaktadır. Aile katılımı araştırmalarına rehberlik sunan biyoekolojik sistemler kuramına göre bireyin gelişiminde genetik ve çevresel faktörler ele alınmakta ve bağlama vurgu yapılmaktadır (Gross vd.; Tudge, 2016). Bu kurama göre çocukların doğuştan getirdikleri özelliklerin ve çevrelerinin, farklı ortamlarda büyümeyi ve gelişimi nasıl etkilediği mikrosistem, mezosistem, egzosistem, makrosistem ve kronosistemle açıklanmaktadır (Chachar vd., 2021). Aile katılımını açıklayan bir başka model de Epstein'in ev-okul-toplum ortaklığı modelidir. Çakışan küreler kavramı olarak ifade edilen bu modelde iletişim, girişimcilik ve iş birliği önemlidir. Bu model aile katılımını ebeveynlik, iletişim kurma, gönüllülük, evde öğrenme, karar verme ve toplumla iş birliği olmak üzere altı düzeyde açıklamaktadır (Demircan, 2018; Ihmeideh vd., 2018; Karaçöp, 2020; Şahin, 2019). Aile katılımı sürecine ilişkin kararların nasıl alındığına odaklanan ve bu süreci beş temel soruyla cevaplandırılan model ise Hoover-Dempsey ve Sandler'in aile katılım süreci modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Karaçöp, 2020; Tekin, 2011). Akademik başarıyı artırmayı önceleyen Susan McAllister Swap'a göre koruyucu model, evden okula geçiş modeli, müfredat zenginleştirme modeli ve ortaklık modeli olmak üzere dört çeşit eğitim kurumu yaklaşımı bulunmaktadır (Abbak, 2008; Lontos, 1992; Swap, 1993). Aile katılımında ebeveynlerin rollerine değinmesi bakımından Gordon'un modeli karşımıza çıkmaktadır. Bu modelde kendi çocuğunun öğretmeni, yardımcı profesyonel, karar verici, öğrenenler, gözlemleyici ve sınıf gönüllüsü olmak üzere altı ebeveyn rolü tanımlanmıştır. Bu modele göre ebeveynler kendi gelişimine katkı sunan bireyler olarak politika yapma ve karar verme süreçlerinin aktif katılımcısı olmalıdır (Gordon vd.,1979).

Okul öncesi eğitimde nitelikli eğitim sorunu vardır. Niteliğin önemli unsurlarından birisi öğretmenin ailelerle etkileşimindeki sorunlar olduğu alan yazınında bildirilmektedir (Connely, 2007; Einarsdottir & Jónsdóttir, 2017; Gökalp vd., 2010; Hobjilä, 2014; Keyes, 2002). Okul öncesi eğitimin niceliksel anlamda iyileştirilmesinin yanında nitelik ve içerik bakımından da iyileştirilmesi ve aile katılımıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Bireyin kişilik yapısını ve geliştirmiş olduğu düşünce ve davranışları etkilemesi bakımından okul öncesi eğitimde aile katılımı önemli bir yere sahiptir (Sağlam ve Çalışkan, 2017). Ailelerle iş birliğinin eksik olduğu bir eğitim, okul ile sınırlı kalacak ve istenen sonuçların elde edilmesinde gecikmeler ve zorluklar ortaya çıkacaktır. Bu çalışma, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşlerini nitel veriler aracılığıyla ortaya koyarak, aile-öğretmen etkileşimine ilişkin mevcut uygulamaların öğretmen bakış açısından betimlenmesine ve alandaki mevcut durumun anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Araştırmanın önemi

Alan yazında okul öncesi eğitimde aile katılımının çocuk gelişimi ve eğitim niteliği üzerindeki belirleyici rolüne dikkat çekilmektedir (Aslanargun, 2022; Sheridan vd., 2020; Varshney vd., 2020). Bununla birlikte, mevcut çalışmaların önemli bir kısmı aile katılımının sonuçlarına odaklanmakta, öğretmenlerin bu süreci nasıl anlamlandırdığına ve uygulamada nasıl konumlandığına ilişkin derinlemesine betimlemelere sınırlı yer vermektedir. Oysa aile

katılımının niteliği, büyük ölçüde öğretmenlerin bu kavrama yükledikleri anlam ve uygulama biçimleri ile şekillenmektedir. Türkiye bağlamında okul öncesi eğitimde niteliğin artırılmasına yönelik tartışmalar sürerken (Kıldan, 2010), öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşlerinin ortaya konulması uygulamadaki güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu araştırma, öğretmenlerin aile katılımına yönelik algı ve deneyimlerini betimleyerek literatürdeki bu boşluğu doldurmayı ve uygulamaya dönük çıkarımlar sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerini betimlemektir.

Araştırmanın alt amaçları

1. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı konusundaki görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenleri aile katılımı kapsamında neler yapmaktadır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin, ailelerle ilişkileri nasıldır?
4. Okul öncesi öğretmenlerine göre aile katılımını etkileyen faktörler nelerdir?

Yöntem

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Elde edilen veriler, kendi içerisinde tekrarlayan örüntülere sahiptir. Bu örüntüler çeşitli temalar meydana getirmektedir. Bu modelin amacı, bireylerin yer aldığı sosyal bağlamlar içerisindeki etkileşimlerini ortaya çıkararak onların anlam dünyalarını nasıl kurduklarını anlamaktır (Merriam, 2023).

Bu araştırmanın çalışma grubu, zaman ve maliyet açısından pratiklik sağladığı için kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak belirlenmiştir (Yıldırım, 2022, s.75). Bu örnekleme yönteminde araştırmaya en ulaşılabilir katılımcılardan başlanır ve ihtiyaç duyulan katılımcı sayısına ulaşılan kadar devam edilir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırma kapsamında görüşülecek bireylerin sayısı; araştırmanın odağı, veri miktarı ve kuramsal örnekleme gibi durumlara göre değişmektedir. Araştırma sorusunun yanıtı olabilecek durum ve kavramların tekrar etmeye başladığı aşama, verilerin doyum noktasına ulaştığını göstermektedir. Araştırmacı veriler doyum noktasına ulaştığında veri toplamayı sonlandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Katılımcı sayısı, nitel araştırmalarda önerilen veri doygunluğu ilkesi doğrultusunda belirlenmiştir. Görüşmeler ilerledikçe yeni bir tema ortaya çıkmadığı ve mevcut temaların tekrar ettiği gözlemlendiğinden örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmada, toplam 20 okul öncesi öğretmeniyle görüşülmüştür. Araştırmada her bir öğretmene katılımcı kodu verilmiştir. Katılımcı öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler aşağıda Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcı bilgileri

Katılımcı Kodu	Kıdem	Yaş	Medeni durum	Kurum türü	Yerleşim bölgesi	Kademe	Eğitim düzeyi	Yaş grubu
Ö1-K	8	52	bekar	devlet	köy	ilkokul	Lisans örgün	5-6
Ö2-E	2	30	bekar	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö3-K	1	25	bekar	devlet	il merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5
Ö4-K	5	38	evli	devlet	il merkezi	anaokul	önlisans açık	4-5
Ö5-K	8	31	bekar	devlet	il merkezi	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö6-K	4	28	evli	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö7-K	2	25	bekar	devlet	il merkezi	ilkokul	lisans örgün	4-5
Ö8-K	2	30	bekar	devlet	ilçe merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5
Ö9-K	2	25	bekar	devlet	il merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5
Ö10-K	4	29	evli	özel	il merkezi	anaokul	önlisans örgün	3-5
Ö11-K	1	31	evli	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö12-K	25	44	evli	özel	il merkezi	ilkokul	lisans örgün	4-5
Ö13-K	4	30	evli	devlet	ilçe merkezi	anaokul	yüksek lisans	3-5
Ö14-K	2	25	evli	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö15-E	3	30	bekar	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	3-5
Ö16-K	1	25	bekar	özel	il merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5

Ö17-K	6	28	evli	özel	il merkezi	anaokul	önlisans örgün	4-5
Ö18-K	2	40	evli	devlet	köy	ilkokul	lisans örgün	4-5
Ö19-K	3	25	evli	devlet	ilçe merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5
Ö20-K	3	44	evli	devlet	ilçe merkezi	anaokul	lisans örgün	4-5
Toplam		20 kişi						

Verilerin toplanması sürecinde Anadolu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan (evrak kayıt tarihi: 15.02.2024, protokol no: 698004, 26.02.2024 tarihinde) ve Millî Eğitim Müdürlüğünden (başvuru no: MEB.TT.2024.001224, izin kabul tarihi: 10.09.2024) gerekli izinler alınmıştır. Veriler 2024-2025 eğitim öğretim döneminde toplanmıştır. Veri toplama süreci hem yüz yüze hem de çevrimiçi ortamda yürütülmüştür. Araştırmada veri doygunluğuna ulaşıldığı noktada veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Katılımcıların ses kayıtlarının yazılı dökümü alınmıştır. Araştırma içerisinde katılımcılar, kodlar verilerek ifade edilmiştir. Araştırmada toplanan verilere sadık kalınmış, ilgili paydaşların anlayabilmesi için araştırmanın yürütülme süreci detaylı bir şekilde aktarılmış, yararlanılan kaynaklar referans olarak gösterilmiştir. Araştırmada inandırıcılığı artırmak amacıyla doğrudan katılımcı ifadelerine yer verilmiş, aktarılabilirliği sağlamak için katılımcı özellikleri ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman analizi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırma yapılacak gruptan aile katılımına ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Doküman analizi ile katılımcıların etkinlik planları istenmiş ve bu planlar incelenerek ne tür aile katılım çalışmaları uyguladıklarına ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu; okul öncesi öğretmenlerinin çalışma koşullarını ve kişisel bilgilerini betimleme ve aile katılımına yönelik tutumlarını anlamak için hazırlanmış bir formdur. Form geliştirilirken alan yazını taraması yapılmış ve alanında uzman dört akademisyenin görüşü alınmıştır. Sonrasında yapılan pilot görüşmeler ile form son halini almıştır. Formda, önce öğretmenlerle tanışmaya ilişkin sorular, daha sonra sırasıyla aile katılımına yönelik görüşler, aile katılımı kapsamındaki uygulama ve stratejiler, öğretmenlerin ailelerle ilişkileri ve aile katılımını etkileyen faktörlere yönelik sorular açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Veriler, araştırma sorularından hareketle oluşturulan tematik çerçeve doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. "Betimsel analiz daha yüzeyseldir ve birçok araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır" (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.243). Bulguların kodlanma sürecinde; analiz için bir çerçeve oluşturma, verilerin kodlanması, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamaları takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Verilerin analizinde öncelikle araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma soruları doğrultusunda bir kod ve tema listesi oluşturulmuştur. Ardından elde edilen veriler bu çerçeveye göre kodlanmış ve benzer

içerikler bir araya getirilerek temalar altında toplanmıştır. Kodlama sürecinde anlam bütünlüğü dikkate alınmış ve bulguları desteklemek amacıyla doğrudan alıntılar belirlenmiştir. Son aşamada ise elde edilen bulgular betimlenmiş, temalar arası ilişkiler açıklanmış ve ilgili alan yazın ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için araştırmada ikinci kodlayıcı kullanılmıştır. Verilerin analiz sürecinde öncelikle görüşme dökümleri ayrıntılı biçimde okunmuş ve anlamlı ifadeler kodlanmıştır. Oluşturulan kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak temalar oluşturulmuştur. Kodlama sürecinde elde edilen temalar ikinci bir kodlayıcı tarafından incelenmiş, görüş ayrılıkları tartışılarak uzlaşa yoluyla giderilmiştir. Aşağıdaki tabloda kodlama sürecine ilişkin tema ve kod örnekleri verilmiştir.

Tablo 2. Örnek tema ve kod listesi

Tema	Kod	Katılımcı ifadesi
Öğretmenlere göre aile katılımı	İş birliği	“Bana göre aile katılımı çocuğunu eğitim sürecinde öğretmen öğrenci veli işbirliğidir aslında. Hep birlikte çocuğun ortak yararına fiziksel gelişimi için psikolojik gelişimi için ortak çalışmalar yapmak benim tanımım” (Ö12)
Uygulanan aile katılım çalışmaları	Oyun	“..aile katılımın da olabileceği çocuklarla beraber oyunlar oynuyorduk gösterileri beraber hazırlanıyorduk.” (Ö7)
Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemleri	Dijital anlık mesajlaşma uygulaması	“Whatsap grubunu kullanıyoruz genel olarak onun dışında birebir görüşmelerle yani telefon konuşmalarıyla ihtiyaç duyarlarsa öyle haberleşiyoruz.” (Ö20)
Aile katılımını kolaylaştıran durumlar	Fiziksel şartların uygun olması	“okulunuzun fiziksel imkanları da bunun için çok yeterli dediğim gibi etkinliği uygulayabileceğimiz alanlar var.” (Ö19)

Araştırmanın sınırlılıkları ise şunlardır; bu araştırma 2024-2025 eğitim öğretim döneminde ulaşılabilen okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında sadece okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Aile ve çocukların görüşlerine yer verilmemiştir.

Bulgular

Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda dört tema ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan tema ve alt temalar aşağıdaki tabloda toplu bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 3. Tema ve alt temalar

Tema 1: Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı hakkındaki görüşleri

Alt tema 1: Öğretmenlere göre aile katılımı

Alt tema 2: Aile katılımında eğitimcilerin sorumlulukları

Alt tema 3: Aile katılımında ailelerin sorumlulukları

Alt tema 4: Aile katılımının etkileri

Tema 2: Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı kapsamında yaptıkları uygulamalar

Alt tema 1: Uygulanan aile katılım çalışmaları

Alt tema 2: Etkinlik planlarında aile katılımına yer verme durumu

Alt tema 3: Aile katılımına kimler katılıyor

Alt tema 4: Aile katılımında teknolojinin kullanımı

Alt tema 5: Aile katılım çalışmalarında zümre çalışmaları

Alt tema 6: Öğretmenlerin aile katılımına yönelik aldıkları eğitimler

Tema 3: Okul öncesi öğretmenlerinin ailelerle ilişkileri

Alt tema 1: Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemleri

Alt tema 2: Ailelerle ilişkilerin değerlendirilmesi

Alt tema 3: Görev yapılan bölgenin ailelerle iletişime etkisi

Alt tema 4: İlişkilerin aile katılım çalışmalarına etkisi

Tema 4: Okul öncesi öğretmenlerine göre aile katılımını etkileyen faktörler

Alt tema 1: Aile katılımını etkileyen zorluklar

Alt tema 2: Aile katılımını kolaylaştıran durumlar

Yukarıdaki tabloda yer alan tema ve alt temaların açıklamaları ve kodları aşağıda sırasıyla tablolar halinde sunulmuştur. Öğretmenlere göre aile katılımı ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.Öğretmenlere göre aile katılımı

Tema	Kodlar	Frekans
Öğretmenlere göre aile katılımı	İş birliği	8
	Ailelerin eğitim sürecine dahil olması	6
	Karşılıklı bilgi alışverişinin gerçekleştirilmesi	5
	Öğretmenin işini kolaylaştırması	4
	Ailenin sınıfa gelmesi ve birlikte uygulamalar yapması	4
	Çocuğun olumlu duygular yaşaması	3
	Aile katılımının desteklemeyen öğretmenler	1

Aile katılımı en temel şekilde öğretmen-aile-çocuk iş birliği şeklinde tanımlanmıştır. “İşbirliği” en çok bildirilen görüşler arasındadır. Buna yönelik olarak Ö1 kodlu öğretmen “Onlar (veliler) bizim partnerlerimiz, iş ortaklarımız, yani her şeyi beraber yapacağız” ifadelerine yer vermiş, öğretmen veli iş birliğinin önemine işaret etmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımını iş birliği olarak gördüklerini göstermektedir.

Bununla birlikte aile katılımında öğretmenler tarafından “velilerin eğitim sürecine dahil olması”, “karşılıklı bilgi alışverişinin gerçekleştirilmesi”, “öğretmenin işini kolaylaştırması”, “ailelerin sınıfa gelmesi ve birlikte uygulamalar yapılması” sıklıkla karşımıza çıkan cümlelerdir. Velinin sınıftaki varlığına, eğitimdeki aktif rolüne değinilmiş, çocuğun ortak yararı için karşılıklı iş birliğine vurgu yapılmıştır. Aile katılımı, velinin sınıfa gelip etkinliklerde aktif olarak rol aldığı, öğretmen ve velinin karşılıklı bilgi alışverişinde bulunduğu, öğretmenlerin velilerden edindiği bilgiyi biçimlendirip tekrardan sunduğu, öznesinde çocuğun bulunduğu ve çocuğun tüm hayatını etkileyen bir bilgi ağı olarak tanımlanmış, ailelerin sınıfa katılımı ve aile eğitimi olarak iki bölüme ayrılmıştır. Bu konu ile ilgili olarak Ö20 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır;

“Aile katılımı geniş bir çerçeve bence belki şöyle olabilir genelde ailenin sınıfa gelmesi veya ailenin bir şekilde etkinliklerde rol alması olarak belki söylenebilir ama bence sadece bu değil ailenin aktif olarak eğitimin içinde olabilmesi eğitimle ilgili düşüncelerini aktarabilmesi aslında karşılıklı bir bilgi alışverişi gibi söyleyebiliriz ailenin aslında eksik kalan eğitimin de bir şekilde okula tamamladığını da görebiliriz aile katılımı bence bu anlamda geniş çaplı bir öğrenme alanı diyebilirim sadece okula gelip verinin bilgi aldığı değil aslında veliden bizim bilgi alıp o bilgiyi biçimlendirip onları tekrar sunduğumuz karşılıklı bir bilgi alışverişi diyebilirim ben tabii ortada çocuk var çocuğun çevresinde bir bilgi alışverişi bu öznesi çocuk ama çocuk aslında hayatın tüm alanında etkilediği için bence onların da tüm hayatını etkileyen bir bilgi ağı içindeyiz diye düşünüyorum bence kısaca aile katılımı böyle bir şey...İki bölümde incelersek sınıfa katılım ailenin sınıfa gelmesi ve aile eğitimleri noktasında iki bölüme ayırmak isterim”

Aile katılımında eğitimcilerin sorumlulukları ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Aile katılımında eğitimcilerin sorumlulukları

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımında eğitimcilerin sorumlulukları	Okul yöneticilerinin destek vermesi	11
	Öğretmenlerin planlama ve iletişim rolü	10
	Öğretmenlerin velileri katılımın önemine inandırması	5
	Öğretmenlerin velileri bilgilendirmesi	3
	Öğretmenler arası iş birliği	2
	Çocukları yönlendirme	2
	Yöneticilerin öğretmen-veli arasındaki dengeyi sağlaması	2

Öğretmenler verdikleri cevaplar içerisinde en çok “okul yöneticilerinin destek vermesine” vurgu yapmıştır. Okul yöneticilerinin destek vermesine ilişkin olarak Ö7 kodlu öğretmen “Okul idari yönetimi öğretmeni desteklemeleri okuldan destek görmeli yönetimden öğretmenler” şeklinde ifade etmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımında okul yöneticilerinin destek vermesinin, aile katılımındaki sorumlulukları olarak gördüklerine işaret etmektedir.

Aile katılımında eğitimcilerin sorumlulukları arasında en çok karşımıza çıkan ikinci görüş “öğretmenlerin planlama ve iletişim rolü”dür. Planlama ve ailelerle iletişim halinde olmak, aile katılımı sürecinin yürütülmesi açısından öğretmenler tarafından gerekli

bulunmuştur. Buna yönelik olarak Ö3 kodlu öğretmen kullandığı ifadesinde *“Bir kere zamanı iyi değerlendirmek öğretmen olarak planlamamı yapmak aynı güne bırakmamak ya da aynı saat içerisinde bırakmamak veliyi aile katılımı yapıyorsam ona günler öncesinden planlamak ve haber vermek iletişim sağlamak”* olarak dile getirmiştir.

Yukarıda belirtilen görüşlerin yanında “öğretmenlerin velileri katılımın önemine inandırması”, “öğretmenlerin velileri bilgilendirmesi”, “öğretmenler arası iş birliği”, “çocukları yönlendirme” ve “yöneticilerin öğretmen-veli arasındaki dengeyi sağlaması” öğretmenlerin belirttiği diğer görüşler arasındadır. Eğitimcilerin belirttiği bu görüşlere göre; öğretmenlerin aile katılımında yapılanlardan velileri haberdar etmesi gerekmektedir. Çocukların okulda neler yaptığı, ne tür çalışmalar yapıldığı konusunda velilere bilgi verilmelidir. Çocukları akademik anlamda yönlendirmek ve onları toparlamak eğitimcilerin sorumlulukları olarak dile getirilmiştir. Yöneticilerin öğretmen-veli arasındaki dengesine yönelik olarak, öğretmenlerin velilerle iletişim kurma ve görüşme yapma konusunda yöneticiler tarafından desteklenmesi ve velilerin öğretmene bakış açısını olumlu etkileyerek öğretmen veli arasındaki dengenin sağlanması, yöneticilerin sorumlulukları arasındadır.

Aile katılımında ailelerin sorumluluklarına ilişkin kod ve frekansları aşağıda tablo 6’da verilmiştir.-

Tablo 6. Aile katılımında ailelerin sorumlulukları

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımında ailelerin sorumlulukları	Aile katılım çalışmalarına katılım	8
	Çalışmalarda sorumluluk alma	7
	Çalışmalar konusunda bilgi edinme	6
	Materyal temini sağlama	6
	Önerilen etkinliklere katılım	5
	Ev temelli uygulamalara katılım	5
	Çocuğun eğitimiyle ilgili uygulamalar	2
	Ailenin etkinlik seçimi ve uygulaması	2

Öğretmenler, aile katılımında ailelerin sorumlulukları olarak en başta “aile katılım çalışmalarına katılım” gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durumu Ö5 kodlu öğretmen *“Buna katılsa bile bence bir sorumluluğu yerine getirmiş olurlar”* şeklinde dile getirmiştir. En çok belirtilen diğer görüş “çalışmalarda sorumluluk alma” olmuştur. Aile katılım çalışmalarında ailelerin sorumluluk alması gerekmektedir. Sorumluluk almaya ilişkin olarak Ö kodlu öğretmen *“Katılımında öğretmene ne kadar sorumluluk düşüyorsa aileye de o kadar sorumluluk düşüyor”* şeklinde dile getirmiştir. Ö11 kodlu öğretmen bunu destekleyen bir görüş olarak *“Aileler bir kere önce önyargılı olmamaları gerekiyor. Çocukların çocuk okula başladı artık tamam onu okula bıraktım benim sorumluluğum bitti kafasında olmamaları gerekiyor”* demiştir.

Bunları takip eden görüşler olarak; çalışmalar konusunda bilgi edinmesi, materyal temini sağlama, önerilen etkinliklere katılımı, ev temelli uygulamalara katılımı, çocuğun etkinliğiyle ilgili uygulamalar yapması, etkinlik seçimi ve uygulamasının ailelerin sorumlulukları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımında ailelerin öncelikle çalışmalara katılmalarının sorumlulukları olduğunu düşündüklerini

göstermektedir. Aile katılımının olumlu etkileri ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Aile katılımının olumlu etkileri

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımının olumlu etkileri	Öğretmen ve çocukların kendilerini değerli ve güvende hissetmesi	11
	Okul niteliğinin artması ve tanınırlık	9
	Öğretmen, aile ve çocuğun mutlu olması	8
	Okul ve ailenin birbirini tanınması	6
	Öğretmenin motivasyonu	4
	Ailelerin empati kurması	4
	Öğretmen-veli ilişkisi gelişmesi	4
	Ailelerin çocukları gözlemlemesi	4

Aile katılımının olumlu etkileri arasında en çok öğretmen ve çocukların kendilerini değerli ve güvende hissetmesi görüşü ortaya çıkmıştır. Buna ilişkin Ö16 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır: “Ailenin aile katılımına aktif olarak etkin olarak katılması çocuğa değer verdiğini gösteriyor, çocuğun eğitimine değer verdiğini gösteriyor, dolaylı olarak bence öğretmene verdiği değeri de gösteriyor, çünkü çabalamazdı, eğer değer vermese. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımının olumlu etkileri arasında olumlu duygulara işaret ettiklerini göstermektedir.

“Okul niteliğinin artması ve tanınırlık” ikinci en çok bildirilen görüş olmuştur. Aile katılımının okulun prestijinin artmasında ve reklamında etkili olduğu dile getirilmektedir. Ö10 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır;

“Okulun tanıtılması. Mesela her aile katılımında aile çocuğun okulundan çok memnun öğretmeninden memnun materyallerinden memnun aile okula katıldığı mesela aile katılımı sağlandı. Mesela bu velimiz gidip başkasına anlatabilir okulumuz çok güzel mesela siz de gelin gibi bu şekilde olumlu olabilir”.

Bunları takip eden görüşler olarak “öğretmen aile ve çocuğun mutlu olması”, “okul ve ailenin birbirini tanınması”, “öğretmenin motivasyonu”, “ailelerin empati kurması”, “öğretmen-veli ilişkisi gelişmesi”, “ailelerin çocukları gözlemlemesi” bildirilmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımının öğretmen ve aile arasındaki ilişkileri geliştirmesini, ailelerin çocuklarını tanınmasını ve öğretmenle empati kurmasını sağladığını göstermektedir.

Aile katılımının etkileriyle ilgili olarak olumlu ve olumsuz etkileri olmak üzere iki alt tema oluşmuştur. Aile katılımının olumsuz etkileri ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Aile katılımının olumsuz etkileri

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımının olumsuz etkileri	Öğretmen ve çocuklarda hayal kırıklığı, özeleştirisi, yetersizlik, değersizlik ve önemsizlik	7
	Velilerin konuyla ilgili olumsuz yorumları	6
	Öğretmenlerin süreç yönetiminde zorluk yaşaması	3
	Öğretmenler üzerinde baskı oluşturmaları	3
	Öğretmenlerin yorulması	3
	Tek ebeveynli ve boşanmış ailelerde katılım belirsizliği	2
	Velilerin maddi yetersizlik yaşaması	2
	Evde çatışma yaşanması	1

Aile katılımının olumsuz etkileri arasında en çok dile getirilen görüş “öğretmen ve çocuklarda hayal kırıklığı, özeleştirisi, yetersizlik, değersizlik ve önemsizlik” yaşanması olmuştur. Olumsuz etkiler arasında en çok dile getirilen görüş olumsuz duygulanımlara yöneliktir. Buna yönelik olarak Ö17 kodlu öğretmen “*Benim için eleştirel yönü çok fazla oluyor. Bir de hayal kırıklığına düşüyorum*” şeklinde dile getirmiş, Ö7 kodlu öğretmen “*Veli bunu gerçekleştirmediği zaman tabii ki çocuk bunun hayal kırıklığını yaşıyor, maalesef o yönden kendini yetersiz hissedebiliyor*” şeklinde dile getirmiştir. Aile katılımı gerçekleştirildiğinde, ailesi katılmayan çocuklar kendilerini değersiz ve yetersiz hissetmektedir. Buna yönelik olarak Ö12 kodlu öğretmen;

“Çocuk kendisini değersiz hissediyor önemsiz hissediyor ve bunu okulda şu şekilde dışa vuruyor: etkinliği beğenmemiş ilgilenmeyen zaten gereksizdi. Belki evde kuruluyor bu cümleler. Sınıf içerisinde ister istemez kendisini dışlanmış hissediyor. Her şeyden önce çocuk üzülüyor”

şeklinde dile getirmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımının olumsuz etkileri arasında olumsuz duygulara işaret ettiğini göstermektedir.

Bu görüşlerin yanında velilerin konuyla ilgili olumsuz yorum yaptıkları, öğretmenlerin süreç yönetiminde zorluk yaşadıkları, öğretmenler üzerinde baskı oluşturduğu, öğretmenlerin yorulması, tek ebeveynli ve boşanmış ailelerde katılım belirsizliği, velilerin maddi yetersizlik yaşadığı ve evde çatışma yaşandığı ifade edilmiştir.

Uygulanan aile katılım çalışmaları ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Uygulanan aile katılım çalışmaları

Tema	Kodlar	Frekans
Uygulanan aile katılım çalışmaları	Oyun	5
	Meslek tanıtımı	4
	Piknik	4
	Hikaye anlatımı	3
	Toplantı	3
	Belirli gün ve haftalar	3
	Ev temelli uygulamalar	3
	Hayvan tanıtımı	2
	Mutfak etkinlikleri	2
	Sınıfta gözlem	2

Öğretmenlere aile katılımında ne tür uygulamalar yaptıkları sorulmuştur. Öğretmenler, en çok oyun, meslek tanıtımı ve piknik gibi uygulamalar yaptıklarını dile getirmiştir. “Oyun” uygulamalarına yönelik olarak Ö19 kodlu öğretmen “*Şöyle geçen yıl geleneksel çocuk oyunlarını seçmişim aile katılımı etkinliğinde okuldakilerle katılım etkinliği için her velim çarşamba günleri gelerek yarım saatlik ya da en fazla bir saatlik sürede istediği bir geleneksel Türk oyunu çocuklara anlatıyordu oynuyorlardı birlikte*” diyerek oyun etkinlikleri uyguladığını dile getirmiştir.

“Meslek tanıtımı” öğretmenlerin en çok uyguladığı ikinci çalışma olarak karşımıza çıkmıştır. Ö7 kodlu öğretmen sınıfında meslek tanıtımı yaptığını şu şekilde ifade etmiştir;

“Diyelim ki çocuğun babası yufkacıdır. Yufka nasıl açılır sınıfta nasıl bir etkinlik yapabiliriz. O yufkayı nasıl börek haline getirebiliriz. Bunu sınıfta anlatmasını sergilemesine gelip onunla ilgili etkinlik yapar. Çocuğuyla beraber farklı meslek grubu varsa birinin babası güvenlidir o gelir mesleğini tanıtır. Ev hanımı ya da bir anne gelir evde neler yapıyor bahçe ile ilgilenen diğer bir annemiz vardı gelip o sebzeler nasıl yetiştiriliyor”.

Bu bahsedilen etkinliklerin yanında “hikaye anlatımı”, “toplantı”, “belirli gün ve haftalar”, “ev temelli uygulamalar”, “hayvan tanıtımı”, “mutfak etkinlikleri” ve “sınıfta gözlem” gibi uygulamalar yapılmaktadır. Örneğin velilerin sınıfta gelip hikaye anlattığı, belirli gün ve haftalar kapsamında yapılan kutlama ve toplu etkinlikler, evde uygulanabilecek etkinliklerin verilmesi, velilerin sahip olduğu hayvanları okula getirip tanıtması, kadınların sahip oldukları becerilerden yararlanılarak mutfak atölyeleri düzenlenmesi ve velilerin gelip sınıfta çocukları gözlemlemesi gibi uygulamalar yapıldığına ulaşılmıştır.

Etkinlik planlarında öğretmenlerin aile katılımına yer verme durumları incelendiğinde kırsal kesim, kent ve özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin eğitim planlarında aile katılım çalışmalarına yer verdiklerine ulaşılmıştır. Kırsal kesimde çalışan öğretmenlerin etkinlik planlarında yer almasına rağmen çoğunlukla ev temelli aile katılım çalışmaları yapabildiklerine ulaşılmıştır. Örneğin Ö1 kodlu öğretmen, okul temelli aile katılımı yapma noktasında velileri okula getiremedikleri için birlikte kozalak toplama, bir tekerlemeyi çocuklarına öğretmenlerini istemek gibi ev temelli aile katılım etkinliklerini uyguladığını ifade etmiştir. Kentte çalışan öğretmenlerin aile katılım etkinliklerinde velilerle birlikte görüş

alışverişinde bulunarak okul temelli aile katılım etkinlikleri gerçekleştirmeye çalışıklarına ulaşılmıştır. Özel kurumlarda ve kent merkezinde çalışan öğretmenler, kurum bazlı ortak aile katılım çalışmaları yaptıklarını dile getirmiştir. Örneğin Ö3 kodlu öğretmen, velilerin sınıfa gelip mesleklerini tanıtmaları, veli ve çocuklarla birlikte müze gezisi düzenlemesi, sınıfta fırıncı velinin yaptığı pizzaları birlikte yemek gibi uygulamalar yaptığını dile getirmiştir. Merkezlerde çalışan öğretmenler, etkinlik planlarında yer alan katılım çalışmalarını daha çok gerçekleştirmiş, hatta ev temelli aile katılım çalışmalarını okul temelli aile katılım çalışmasına dönüştürmüşlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımını önemli görmekle birlikte uygulamada çeşitli sınırlılıklarla karşılaştıklarını göstermektedir.

Büyük ebeveynlerin aile katılım uygulamaları ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Büyük ebeveynlerin aile katılım uygulamaları

Tema	Kodlar	Frekans
Büyük ebeveynlerin aile katılım uygulamaları	Büyük ebeveynler için özel aile katılımı uygulamıyorum	5
	Belirli gün ve haftalar	3
	Hikaye anlatımı	2
	Mutfak etkinlikleri	2
	Sınıfta gözlem	2
	Sanat etkinliği	1

Büyük ebeveynlere yönelik olarak yapılan uygulamaların belirli gün ve haftalar, hikaye anlatımı, mutfak etkinlikleri ve sınıfta gözlem olduğuna ulaşılmıştır. Ö17 kodlu öğretmen *“Dedelerin ninelerin yaşlılar haftasında bir tane şey babannemizi çağırdık bize hikaye okudu hikaye anlattı. Eski masalları işte bir varmış bir yokmuş bu masalları kendini uydurmuş çocuklar bundan çok etkilendi ve çok hoşlarına gitmişti”* şeklinde ifade etmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin büyük ebeveynleri aile katılımına dahil etmede belirli gün ve haftaları kullandıklarını göstermektedir. Aile katılımına kimlerin katıldığı ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Aile katılımına kimler katılıyor

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımına kimler katılıyor	Anne	11
	Bakım ve ebeveyn rolünü üstlenen	3
	Nine	2
	Anne-baba	2
	Hepsi	1

Aile katılım çalışmalarına kimler katılıyor denildiğinde en çok verilen cevap *“anne”* olmuştur. Öğretmenlerden Ö4 kodlu öğretmen *“Anneler daha çok katılıyor”* şeklinde dile getirmiştir. Bu cevabı *“bakım ve ebeveyn rolünü üstlenen”, “nine”* ve *“anne-baba”* görüşleri takip etmiştir. Bunların yanı sıra öğretmenlerden bir tanesi anne, baba, dede ve ninelerin katılım gösterdiğini hepsinin katılım gösterdiğini ifade etmiştir. Bu bulgular, aile katılımına en çok annelerin katılım gösterdiklerine işaret etmektedir.

Aile katılımında teknolojinin kullanımı ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Aile katılımında teknolojinin kullanımı

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımında teknolojinin kullanımı	Dijital anlık mesajlaşma uygulaması	6
	Velilere sunum	4
	Etkinlik konusunda araştırma yapma	3
	Cep telefonu ile velilerle iletişim kurma	2
	Kullanmıyorum	2

“Dijital anlık mesajlaşma uygulaması” en çok bildirilen görüş olmuştur. Bu konuda Ö13 kodlu öğretmen şunu dile getirmiştir;

“Telefon bu konuda çok yardımcı oluyor bence. Telefon internet bir şey istediğim zaman onlara toplu olarak ulaşabiliyorum WhatssApp’tan. Ondan sonra onlar bana mesela yaptıkları ödevlerinin fotoğraflarını atıyorlar olmuş mu diye. Mesela fotoğraf kumbarayı fotoğraf olarak istemiştin okula getirmeyin demiştin sizde kalsın ama bana yaptığının fotoğraflarını gösterin diye istemiştin. Onların da hepsi göndermişti sağ olsunlar. Bu anlamda bence çok yararı oluyor okul içinde de”.

Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımında dijital anlık mesajlaşma uygulamasını daha çok kullandıklarına işaret etmektedir.

“Velilere sunum” öğretmenlerin en çok bildirdiği ikinci görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler, okuldaki akıllı tahta ya da projeksiyon aletlerinden velilere sunum yapma konusunda kullanmaktadır. Bu konuyu Ö10 kodlu öğretmen *“Teknoloji ilerledi teknoloji konusunda herhangi bir sıkıntımız yok. Artık zaten çoğu okullarda projeksiyonlar var. Yani çok şey olmuyor eskisi gibi. Sıkıntı olmuyor. Slaytlar düzenlenebiliyor okulumuzda projeksiyonla yansıtılabiliyor”* şeklinde dile getirmiştir. Bu görüşlerin yanında “etkinlik konusunda araştırma yapma” ve “cep telefonu ile velilerle iletişim kurma” yönelik görüşlerde bulunmaktadır. Öğretmenler yapılabilecek aile katılım etkinlikleri konusunda internet üzerinden araştırma yaptıklarını, artık teknoloji geliştiği için bu konuda oldukça yarar sağladıklarını dile getirmektedir. Bu görüşlerin yanında aile katılımında teknolojiyi kullanmıyorum diyen öğretmen görüşleri de dile getirilmiştir. Aile katılım çalışmalarında zümre çalışmalarına ilişkin kod ve frekanslar aşağıda Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Aile katılım çalışmalarında zümre çalışmaları

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılım çalışmalarında	Fikir alışverişi	9
zümre çalışmaları	Zümre çalışmaları uygulanamıyor	7
	İş birliği ve toplu etkinlik düzenleme	6

Aile katılımında zümre çalışmalarında en çok fikir alışverişi sağlandığına ulaşılmıştır. Buna ilişkin olarak Ö5 kodlu öğretmen şunları ifade etmiştir;

“Sürekli iletişim halinde oluyorum ne yapabiliriz sen ne yaptın ben ne yaptım sürekli bu tür paylaşımlarımız oluyor bu çok önemli” demiş, Ö18 kodlu öğretmen ise “Yani hani planlarımızı zaten genelde birlikte hazırlıyoruz okuldaki öğretmen arkadaşımızla orada yapacağımız bu tarz katılım olduğunda birlikte konuşuyoruz fikir alışverişi yapıyoruz ne yapmalıyız nasıl yapalım sen ne düşünürsün diye muhakkak birbirinizle konuşup düşüncelerini öğreniyoruz”.

Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımında zümre çalışmalarından fikir alışverişi yapma noktasında yararlandıklarına işaret etmektedir. Zümre çalışmalarının uygulanamaması ise en çok belirtilen ikinci görüş olmuştur. Kırsalda zümre çalışmalarının uygulanabilmesi için yeterli sayıda öğretmen olmaması, kentlerde ise okulda alınan kararlara uyum ve iş birliği sağlama noktasında eksiklikler yaşanmasından dolayı yapılamadığı ifade edilmiştir.

“İşbirliği ve toplu etkinlik düzenleme” aile katılımında zümre çalışmalarının etkisine ilişkin en çok bildirilen üçüncü görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler iş birliği yaptıklarını ve toplu etkinlikler düzenleme konusunda zümre çalışmalarını kullandıklarını dile getirmişlerdir. Ö19 kodlu öğretmen bu konu hakkında şunları dile getirmiştir;

“Çok önemli biz okulda 3 zümreyiz biz bir tane öğretmenimiz ücretli öğretmen ama birlikte karar vererek bazı noktalarla birlikte destek alarak hareket ediyoruz bazen okul olarak toplu etkinlikler yapıyoruz bazen ailelerin hepsini bütün okuldaki velilerimiz davet ediyoruz işbirliği içinde yaptığımız büyük etkinliklerde veliler de çok mutlu oluyorlar çünkü onlar için bir aktivite oluyor evet onlar için de güzel eğlenceli bir aktivite oluyor ve biz zümre olarak birbirimizi destekledik destekliyoruz”.

Öğretmenlerin aile katılımına yönelik aldıkları eğitimler ile ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin aile katılımına yönelik aldıkları eğitimler

Tema	Kodlar	Frekans
Öğretmenlerin aile katılımına yönelik aldıkları eğitimler	Üniversitede alınan dersler	11
	Bireysel olarak alınan eğitimler	5
	Hizmet içi eğitim	3

Öğretmenler en çok üniversitede eğitim aldıklarına yönelik görüş bildirmiştir. Bu durumu Ö2 kodlu öğretmen “Üniversite zamanlarında hem ders olarak hem de ders dışı

zamanlarda eğitimlerimiz vardı, aile katılımları üzerine orada biraz daha uygulamaya yönelikti hocalarımız. Staj yaptığımız süre boyunca aile katılımlarını sürekli bize bırakıyorlardı” şeklinde dile getirmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımına yönelik daha çok üniversite sürecinde eğitim aldıklarını göstermektedir. Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemlerine ilişkin kod ve frekanslar aşağıda Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemleri

Tema	Kodlar	Frekans
Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemleri	Yüz yüze görüşme	17
	Dijital anlık mesajlaşma uygulaması	15
	Telefon görüşmesi	13
	Formlar	10
	Bilgi formları dosyası	7
	Toplantı	7
	Veli ziyareti	6
	Notlar gönderme	4
	Sınıfa davet etme	1

Aileler hakkında bilgi edinme ve iletişim kurma yöntemleri arasında en çok kullanılan yöntem “yüz yüze görüşme” olarak karşımıza çıkmaktadır. “Yüzyüze görüşme” koduna ilişkin Ö14 kodlu öğretmen *“Ailelerle olan konuşmalardan”* şeklinde dile getirmiştir. “Dijital anlık mesajlaşma uygulaması” yoluyla ailelerle iletişim kurmak ve bilgi edinmek ikinci en çok kullanılan yöntemdir. Bu durum hakkında Ö20 kodlu öğretmen *“mesajlaşma platformları grubunu kullanıyoruz genel olarak”* şeklinde ifade etmiştir. “Telefon görüşmesi” öğretmenlerin üçüncü en çok kullandığı yöntemlerdendir. Buna ilişkin Ö2 kodlu öğretmen *“Genelde telefon üzerinden görüşme yapıyorum. Telefon araması yoluyla arayıp söyleyip kapatıyorum”* demiştir. “Formlar” dördüncü en çok kullanılan yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler; veliler hakkında bilgi edinmek için sene başında velilerden form doldurmasını istediklerini, arzu, anket, ihtiyaç listesi gibi formlar uyguladıklarını ifade etmiştir. Ö20 kodlu öğretmen *“Bunun için öncelikle zaten veli toplantılarında sene başında anket daha doğrusu onu dağıtıyoruz neye ihtiyacınız var neyle ilgili diye eğitim almak istersiniz diye”* şeklinde ifade etmiş ve formları bilgi edinmek için kullandıklarını dile getirmiştir. Bu bulgular, aile katılımında öğretmenlerin yüz yüze görüşmeyi en sık kullandıklarını bunun yanında popüler dijital platformlar ve teknolojiye de yararlandıklarına işaret etmektedir. Ailelerle olan ilişkilerin değerlendirilmesine yönelik kod ve frekanslar aşağıda Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Ailelerle olan ilişkilerin değerlendirilmesi

Tema	Kodlar	Frekans
Ailelerle olan ilişkilerin değerlendirilmesi	Olumlu iletişim	10
	İletişimde konuşulmak istenmeyen konular (çocuklar gibi)	7
	Öğretmene yönelik uygun olmayan iletişim dili	6
	Farklı dil sorunları	3
	İletişim sınırlılığı	3
	Öğretmenin aileye karşı üslubu	3

Öğretmenlerden ailelerle ilişkilerini değerlendirmeleri istendiğinde iletişime yönelik olumlu değerlendirmelerin yanında iletişimde yaşanan sorunlarda dile getirilmiştir. Öğretmenlerin on tanesi ailelerle “olumlu iletişim” olarak değerlendirmiştir. Bunu “iletişimde konuşulmak istenmeyen konular” durumu takip etmiştir. Bu duruma yönelik olarak Ö5 kodlu öğretmen “*mesela bir problem olduğunda çocuk hakkında kabul etmeme durumları olabiliyor bir şey söylüyorum çocuğun davranışını hareketine bunu kabul etmeye biliyor bu zorluklar yaşanabiliyor*” ifadesini kullanmıştır.

“Öğretmene yönelik uygun olmayan iletişim dili” en çok bildirilen üçüncü görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler, ailelerin iletişimde öğretmenlere değer vermediğini ve uygun olmayan üslupla konuştuğunu dile getirmektedir. Bu duruma yönelik Ö19 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır; “*mesela şu an velim olan bir velim bi geçtiğimiz yıl da velimdi başlangıçta çok sorunlar yaşadık üslup konusunda çok sıkıntılar yaşadık benimle uygun olmayan üslupta konuşarak olumsuz bir şekilde söylemek istediklerini olumsuz şekilde aktardı*”. Bu bulgular, öğretmenlerin ailelerle iletişiminin olumlu olduğunu buna karşın iletişimde çeşitli sıkıntılarla karşılaştıklarını göstermektedir. Görev yapılan bölgenin ailelerle iletişimiyle ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Görev yapılan bölgenin ailelerle iletişime etkisi

Tema	Kodlar	Frekans
Görev yapılan bölgenin ailelerle iletişime etkisi	Evden okula veli ulaşımının rahat olması	5
	Kadın-erkek ayrımı/kültürel önyargılar	4
	Tarla işlerinden dolayı velilere ulaşmamak	2

Öğretmenlerin görev yaptıkları bölgeden kaynaklı olarak bu durumun iletişime yönelik bazı etkileri bulunmaktadır. “Evden okula veli ulaşımının rahat olması” en çok bildirilen görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin okula yakın olarak oturduğu bölgelerde çalışan öğretmenler, velilerin okula rahat bir şekilde ulaşım sağlayabildiğini dile getirmiştir. Buna yönelik olarak Ö3 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır; “*ulaşımı rahat okulum rahat merkezi bir yerde istediği gibi veliler gelir...*”.

“Kadın-erkek ayrımı/kültürel önyargılar” görev yapılan bölgenin ailelerle iletişime etkisinde en çok bildirilen ikinci görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma yönelik olarak Ö20 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır;

“Ya orada şöyle bir şey oluyor biz gönül rahatlığıyla karma bir eğitim yapamıyoruz yani kadın erkek ayrımına istiyor veli çünkü hani kültürel olarak kadınlarla erkekler çok fazla bir arada yaşamıyorlar her ortamda yani bu normalde sokak bile olsa çarşı da mesela yoğun olarak erkek vardır o çarşının içinde yerel halktan kadın görmeniz mümkün değildir o açıdan kadınlarla erkeklerin çok bir arada olduğu eğitimleri şey bulmuyoruz verimli olmuyor”.

Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımında görev yaptıkları bölgenin avantaj ve dezavantajlarından etkilendiğini göstermektedir.

İlişkilerin aile katılım çalışmalarına etkisine yönelik kod ve frekanslar aşağıda Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. İlişkilerin aile katılım çalışmalarına etkisi

Tema	Kodlar	Frekans
İlişkilerin aile katılım çalışmalarına etkisi	Olumlu etkilemesi/velilerin aile katılımına istekli hale gelmesi	11
	Velilerin okula güven duyması	2
	Aileden kaynaklı sorunlar	2

Öğretmenlerin velilerle kurdukları ilişkilerin aile katılım çalışmalarına etkisine yönelik olarak en çok bildirilen görüşler arasında “olumlu etkilemesi/velilerin aile katılımına istekli hale gelmesi” karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma yönelik olarak Ö13 kodlu öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır;

“Aile ile ilişkim iyi olduğu için aile katılım çalışmalarına da çok istekli geliyorlar. Bir toplantı yaptığımda hepsi katılıyor neredeyse. Hatta sadece anne ya da baba değil anne baba bazen birlikte geliyorlar toplantıya ya da görüşmeye. Yani aile ile iyi iletişim kurduğum zaman okula gelmekten çekinmiyorlar. O anlamda da başka bir etkinlik yapacağım zaman da istekli katılıyorlar geliyorlar olumlu yansıyor. Yani zaten birbirine bağlı. Bence iletişim kötüyse gelmek istemezler”.

Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımının ailelerle ilişkileri olumlu hale getirmesine karşın ailelerden kaynaklı sorunlar yaşadıklarına işaret etmektedir. Aile katılımını etkileyen zorluklarla ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Aile katılımını etkileyen zorluklar

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımını etkileyen zorluklar	Aile katılımına olan ilgisizlik	12
	Fiziki şartların yetersizliği (sınıf-okul bahçesi vb)	11
	Ailelerin aile katılım çalışmalarına değer vermemesi	9
	Çocuklarda duygu durum değişikliği (şımarma-şiddet-heyecan-ayrılık kaygısı)	8
	Ailelerin bilinçsiz olması	7
	Materyal ve kaynak yetersizliği	6
	Okul yönetiminin destek vermemesi	4
	Ailelerin zamanının olmaması	4
	Çevrenin elverişsiz olması	4
	Mesleki yeterlik inancındaki zayıflık	3
	Destek personel yetersizliği	2

Aile katılımını etkileyen zorluklar arasında en çok dile getirilen konu “aile katılımına olan ilgisizlik” ile “fiziki şartların yetersizliği” olmuştur. Buna ilişkin Ö1 kodlu öğretmen “*En çok karşılaştığımız zorluk ailenin gelmemesi*” şeklinde dile getirmiştir. “Fiziki şartların yetersizliği” konusunda Ö5 kodlu öğretmen şunları ifade etmiştir;

“Okulumuzda taşındığımız için konteynerda devam ediyoruz eğitime o yüzden sınıfımız küçük eşyalarımız tıksı tıksı oldu her türlü materyal var ama fiziksel olarak bir küçüklük var okul bahçesi de diğer okulumuza göre daha iyi ama yine de Anasınıfına yönelik bir alan yok okul bahçemizde”.

“Ailelerin aile katılım çalışmalarına değer vermemesi” aile katılımında öğretmenleri zorlayan konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ö6 kodlu öğretmen bu durumu “ailenin eğitimden çok başka şeylere önem vermesi” şeklinde dile getirmiştir.

“Çocuklarda duydu durum değişikliği” aile katılımında en çok karşılaşılan üçüncü zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile katılım çalışmaları sırasında aileleri sınıfta olan çocuklar normalde davrandıklarından daha farklı davranmakta ve farklı tepkiler verebilmektedir. Buna yönelik olarak Ö4 kodlu öğretmen “Ailelerin evdeki baskısından kaynaklı olarak aileyi çocukla bir araya getirdiğimizde çocuk o anda sınıfta farklı tepki verebiliyor uygulama yaparken.... Çocuk anneye yönelebiliyor şımarabiliyor” şeklinde dile getirmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımını önemli görmekle birlikte uygulamada çeşitli sınırlılıklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Aile katılımını kolaylaştıran durumlarla ilgili kod ve frekanslar aşağıda Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Aile katılımını kolaylaştıran durumlar

Tema	Kodlar	Frekans
Aile katılımını kolaylaştıran durumlar	Okul yönetiminin destek olması	13
	Velilerle iletişim	9
	Velilerin okula ulaşımının rahat olması	9
	Fiziksel şartların uygun olması	7
	Çocukların istekli olması	6
	Çocukları tanıma ve iletişim	6
	Velileri bilgilendirme	4
	Velilerin destek olması	3
	Velilerin iletişime açık olması	3

Öğretmenlerin aile katılımını kolaylaştıran durumlar arasında en çok dile getirdikleri görüş “okul yönetiminin destek olması” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma ilişkin Ö2 kodlu öğretmen şunları dile getirmiştir;

“Yönetimi birincisi maddi yönde destek oluyor Kendi ceplerinden verirler yani ödenekle falan değil kendi ceplerinden çaydır ikramlıktır hediyedir alınması gereken şeyleri tek başıma almam onlarla birlikte alırım Sağ olsunlar her biri yardımcı olur resmi konularda evrak düzenleme konularında tutanak hazırlanması konuda birçok konuda bana yardımcı olurlar velilerle görüşme aşamasında müdürüm gelir önce bütün velilerle bir görüşü gider öncelikle”.

Öğretmenlerin ikinci olarak en çok bildirdikleri görüşler arasında “velilerle iletişim” ve “velilerin okula ulaşımının rahat olması” gelmektedir. “Velilerle iletişim” konusunda Ö13 kodlu öğretmen şunları söylemiştir;

“Ben genelde güler yüzlü birisiyim bence bunun avantajı var ve sakın. Çok böyle fevri olmayan daha sakın bir insan olduğu için daha sakın bir insan olduğum için ve güler yüzlü

olmamın bence bir etkisi var. Bunlar iyi yansıyor velilere. Kendimi zaman içinde ben çok çekingen bir insandım. Bu anlamda açmaya çalıştığım için de hani biraz daha bir tık daha konuşayım girişken olayım gibi çabaladığım için belki bunların faydası olmuş olabilir”.

“Velilerin okula ulaşımının rahat olması” öğretmenlere göre velilerin okulda düzenlenen aile katılım çalışmalarına katılımını ve okula gelmelerini, öğretmenlerle iletişim kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

“Fiziksel şartların uygun olması” üçüncü sırada yer almaktadır. Öğretmenler okulun fiziksel şartlarının uygun olmasının aile katılımının uygulanmasını kolaylaştırdığını ifade etmektedir. Bu duruma ilişkin Ö12 kodlu öğretmen *“gayet kolaylaştırılmış güzel ortamlarda çalıştım. Benim bu konularda herhangi bir sıkıntı olmadiği için bunu kolaylaştırmak için de çözüm üretmek gereğini de duymadım kendimde”* ifadelerini kullanmıştır. Bu bulgular, öğretmenlerin aile katılımını sadece zorlaştıran durumlar değil aynı zamanda aile katılımının uygulanmasının ve aile katılımının uygulanması esnasında kolaylaştırıcı faktörlerin varlığına işaret etmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya ilişkin verilerden elde edilen sonuçlar; dört başlık altında aşağıda sunulmuştur.

Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı hakkındaki görüşleri

Araştırmada aile katılımı; okul yöneticilerinin desteği, öğretmenlerin planlama ve iletişim rolü, ailelerin sorumluluk alması, aile ve eğitimcilerin sorumlulukları olarak ifade edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretmenleri ve ebeveynleri aile katılımını gerçekleştirmesi için motive etmesi, katılımı teşvik edici bir öneri olarak sunulmaktadır (Majzub & Salim, 2011). Nitekim Sarıışık & Sarıışık (2020) tarafından yapılan araştırmada aile katılımını engelleyen bir neden olarak ailelerin etkinlikler konusunda yeterince bilgilendirilmedikleri için katılım göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle; öğretmenlerin ailelere etkinlik seçimi ve uygulaması konusunda sorumluluk alabilmeleri için rehberlik ve bilgilendirme yaparak destek sağlamalarına ilişkin bir ihtiyaç olduğu söylenebilir. Kırsal kesimdeki ailelerin beklentilerini artıracak çalışmalar yapılması ve sadece katılım değil bilgilendirme noktasında da öğretmenlerin aktif bir rol üstlenerek ailelerin bu konuda sorumluluk alması sağlanabilir. Alan yazınındaki araştırmalar incelendiğinde; Abbak (2008)'in çalışmasında, öğretmenlerin ailelerden çalışmalara katılım sağlaması için atık materyal temini gibi stratejiler kullandıklarına ulaşılmış buna karşın Kılınc ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin aileyi okuldaki bir etkinliğe dahil etme ve aileden etkinlik öncesi materyal göndermesini isteme gibi stratejilerin az kullanıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin ev temelli aile katılım çalışmalarına daha çok yer verdiğine ulaşılmıştır. Aile katılımında, ailelerin sorumluluklarını yerine getirme noktasında öğretmenlerin kullandıkları stratejilerin, ailelerin sorumluluk algısını etkiliyor olabileceği söylenebilir. Araştırmamızın sonucu ve alan yazınındaki çalışmalardan hareketle, ailelerin aile katılım çalışmalarında sorumluluk alması için öğretmen ve yöneticilerin teşvik edici rolünün önemi karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu bulgulardan hareketle şunlar önerilebilir; okul yönetimleri aile katılımını kurumsal bir politika olarak ele almalı; öğretmenleri motive eden, fiziksel ortamı iyileştiren ve aile katılımını kolaylaştıran organizasyonel düzenlemeler yapmalıdır. Ulaşım, zaman planlaması ve fiziksel mekân düzenlemeleri ailelerin sürece erişimini kolaylaştıracak şekilde yapılandırılmalıdır.

Aile katılımının öğretmen ve aile boyutundaki yansımalarının yanı sıra çocuk gelişimi üzerindeki etkileri de dikkate değerdir. Aile katılımının çocuklara ilişkin yararlarına bakıldığında bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim, psikomotor beceriler, matematik becerileri, okuryazarlık becerileri, ilkokula hazırlık becerilerinin desteklenmesi, yaşama hazırlık becerilerinin edinilmesi ve sosyalleşme sürecinin desteklenmesi yer almaktadır. Ayrıca çocukların psikolojik gelişimleri de olumlu etkilenmekte ve benlik saygısının gelişimi de desteklenmektedir. Aile katılımı çocukların okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini ve okula devamlılığını da sağlamaktadır (Avcı ve Akdeniz, 2021; Bahçivan, Kalay ve Bay, 2018; Dönmez ve Ramazan, 2017; Yazar, Çelik ve Kök, 2008; Günay-Bilaloğlu ve Aktaş-Arnas, 2019; Gündoğdu, 2021; Toran ve Özgen, 2018). Nitekim Hart ve Risley (1985)'e göre aile katılım çalışmaları okula ilişkin sonuçları belirleyen güçlü yordayıcılardır (Akt. İlgar ve Topaç, 2013). Bu bakımdan araştırmalar, aile katılımının önemine ve çocuklara ilişkin yararlarına dair destekleyici kanıtlar sunmaktadır. Buna karşın araştırmamızda elde ettiğimiz öğretmen görüşlerine göre; aile katılımının olumlu etkileri bulunmakla birlikte öğretmen ve çocuklarda hayalkırıklığı, özeleştirme, değersizlik, yetersizlik ve önemsizlik, ailelerin konuyla ilgili olumsuz yorumları aile katılımının olumsuz etkileri olarak bulunmuştur. Nitekim Ünveren ve diğerlerinin (2024) araştırmasına göre öğretmeni eleştiride ölçüyü kaçırma, öğretmeni değersizleştirme gibi durumlar, aile katılımının olumsuz etkileri arasında değerlendirilmektedir. Bu sonuç araştırma sonucumuzu desteklemektedir. Tüm bunlardan hareketle ailelerin aile katılımına değer verme noktasında okul yöneticilerinin desteği ve öğretmenlerin teşvik edici rolünün önemi dikkatimizi çekmiştir. Nitekim aile katılım sürecinde yaşanan çatışmalar, öğretmenin değersizleştirilmesi ya da olumsuz iletişim dili kullanılması gibi durumlar, çocuğun öğretmene ve okula yönelik algısını zedeleyebileceği gibi, çocukta kaygı ve güvensizlik duygularının gelişmesine yol açabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı kapsamında yaptıkları uygulamalar

Etkinlik planlarında aile katılımına yer verme durumu incelendiğinde; sıklıkla ev temelli aile katılımına yer verildiğine ulaşılmıştır. Gül ve Gül (2022) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin ev temelli aile katılım stratejilerini daha sık kullandıklarına ulaşılmıştır. Bu sonuç, bulgularımızı desteklemektedir. Buna karşın Abbak (2008) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin hem ev temelli hem de okul temelli aile katılım etkinliklerine yer verdikleri görülmektedir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin etkinlik planlarında ev temelli aile katılım uygulamalarını daha sık tercih etmeleri, ev temelli katılımlar yoluyla aile katılımını artırmaya çalışmalarıyla açıklanabilir. Örneğin etkileşimli ev ödevi yapmak gibi aile katılımı etkinlikleri, çocukların aileleri ile anlamlı bir şekilde etkileşime girmeleri için fırsatlar yaratmakta böylece çocuklar süreç boyunca hem sosyal hem de fiziksel anlamda kendi çevrelerini inşa etmektedir. Piaget'in bilişsel gelişim kuramı, aile katılımının çocukların gelişiminde ve başarısında çok önemli bir etken olduğunu vurgulamaktadır (Tekin, 2011). Ev temelli aile katılım uygulamalarının sıklıkla tercih edilmesi, çocuğun öğrenme ortamının evde de desteklenmesini sağlayarak bilişsel gelişim üzerinde olumlu etki yaratabilir. Buna karşın yalnızca ev temelli uygulamalara ağırlık verilmesi, çocuğun okul ortamında ailesiyle birlikte deneyim yaşama fırsatlarını sınırlandırabilir. Bu durum, çocuğun okul-aile bütünlüğünü deneyimleme fırsatlarını azaltabilir. Öğretmenlerin sıklıkla tercih ettiği ev temelli etkinlikler, okul temelli katılım çalışmalarıyla dengelenmelidir. Ailelerin okul

ortamında sürece katılımını sağlayacak küçük ölçekli, yapılandırılmış ve süresi net etkinlikler planlanarak çocukların okul-aile bütünlüğünü deneyimlemesi desteklenebilir.

Öğretmenlerin aile katılımında en çok dijital anlık mesajlaşma uygulamasını kullandığına ulaşılmıştır. Bu bulguyu destekleyen çalışmalara bakıldığında, ailelerle iletişim kurma, hızlı ve kolay iletişim imkânı sunması açısından, bu uygulamaya teknolojik anlamda sıkça yer verildiği görülmektedir (Balcı ve Şahin, 2018; Tuncer, 2021). Öğretmenlerin aile katılımında teknolojik anlamdaki değerlendirmelerinin başında dijital anlık mesajlaşma uygulamasının önemli yer tutmasının nedeni, ailelerle etkinliklere yönelik bilgilendirmelerin yapılmasında işlevsel kullanım mekanizması sunma gibi avantajlarının bulunması olarak açıklanabilir. Bu bulguların yanında kırsal kesimde çalışan öğretmenler, aile katılımında teknolojiyi kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, kırsal kesimde çalışan öğretmenlerin, teknolojiyi daha karmaşık ve maliyetli donanımlara sahip mekanik cihazların kullanımı şeklinde anlamlandırmış olabileceğini düşündürmektedir. Tüm bu bulgular ışığında şunlar söylenebilir; dijital anlık mesajlaşma uygulamaları yoluyla ailelerin süreçten haberdar edilmesi, çocuğun gelişim sürecine yönelik anlık geri bildirimlerin aile tarafından desteklenmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum özellikle erken çocukluk döneminde gelişimsel takibin sürekliliğini destekleyebilir. Ancak kırsal bölgelerde teknolojinin sınırlı kullanımı, ailelerin çocuklarının eğitim sürecine eş zamanlı katılımını sınırlayarak gelişimsel destek mekanizmalarında eşitsizlik oluşturabilir. Dijital anlık mesajlaşma uygulamaları gelişimsel geri bildirim ve süreç takibi açısından işlevsel biçimde kullanılmalıdır. Ancak kırsal bölgelerde teknolojiye erişim sınırlılıkları dikkate alınarak alternatif iletişim kanalları (yüz yüze görüşmeler, basılı bültenler vb.) devreye sokulmalı, böylece fırsat eşitsizlikleri azaltılmalıdır. Tüm bunlara ek olarak, ailelerle iletişimde bakanlığın geliştirdiği profesyonel destek mekanizmalarından yararlanılması, iletişim sürecinin profesyonelliğini sağlamak açısından daha uygun bir yaklaşım sunabilir. Bu durum öğretmenlerin görev yaptığı bölgedeki veli profili ve onların teknolojiye yaklaşımları da dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Öğretmenlerin aile katılımına yönelik aldıkları eğitimler incelendiğinde; üniversitede aldıkları eğitimler, bireysel olarak alınan eğitimler ve hizmet içi eğitim aldıklarına ulaşılmıştır. Nitekim Yavuz-Güler (2014) tarafından yapılan araştırmada üniversitede verilen derslerde uygulamalı eğitimlere ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Araştırma bulgularımızda öğretmenlerden sadece üç tanesi aile katılımına yönelik hizmet içi eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu durum araştırmamızda, öğretmenlerin sadece hizmet öncesi dönemde değil aynı zamanda hizmet sürecinde de eğitimler alması ve hizmet içi eğitimlerle desteklenmesine yönelik ihtiyacın varlığını fark ettirmiştir. Öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi bağlamında hizmet içi eğitimlere erişimin sağlanması ve mesleki gelişim toplulukları kurularak öğretmenler arası iletişim ve eğitim ağının olması yönünde bir ihtiyacın varlığı dikkat çekmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin sadece üniversite sürecinde değil hizmet sürecinde de aile katılımına yönelik eğitimlere erişim sağlamaları noktasında teşvik edilmeleri gereklidir. Öğretmenlerin aile katılımına yönelik hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, öğretmenlerin ailelerle daha bilinçli ve yapılandırılmış bir iletişim kurmalarını sağlayabilir. Bu durum dolaylı olarak çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının daha bütüncül ele alınmasına katkı sunabilir. Aile-okul iş birliğinin güçlenmesi, erken çocukluk döneminde sosyal-duygusal ve akademik gelişimi destekleyen bir koruyucu faktör olarak değerlendirilebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ailelerle ilişkileri

Öğretmenlerin ailelerle ilişkileri değerlendirildiğinde; en çok olumlu iletişim gerçekleştirildiğine yönelik görüş bildirilmiştir. Bunu iletişimde konuşulmak istenmeyen konular (örneğin çocuklar gibi) ve öğretmene yönelik uygun olmayan iletişim dili takip etmiştir. Nitekim Avcı ve Akdeniz (2021)'e göre ailelerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum sergilemeleri aile katılımını etkilemektedir. Bunun için öğretmen-aile iletişiminin artırılması önerilmektedir. Öğretmen aile ilişkisinin değerlendirilmesine yönelik bu bulguya ilişkin şunlar söylenebilir; iletişim artırılarak ve olumlu iletişim kurularak ailelerin çocukları hakkında ortaklık yapmaları ve iş birliği sağlamaları konusunda ailelerle öğretmen arasında bağlar kurulmasına yönelik bir ihtiyacın varlığı dikkat çekmiştir. Yüz yüze rehberlik modeli, faaliyetlerin basit, sınırlı ve açık şekilde tanımlanmış olması, katılım amacının ailelere açık bir şekilde anlatılması, ailelerin tercihlerinin dikkate alınması gibi stratejilerin aile katılımına olan ilgiyi artırma noktasında kullanılması önerilmektedir.

Görev yapılan bölgenin ailelerle iletişime etkisi incelendiğinde kadın-erkek ayrımı ve kültürel ön yargıların olduğu bildirilmiştir. Ailelerin kültürel ön yargılara sahip olması, araştırma yapılan ilin Güneydoğu Bölgesinde olması ve kendi kültürel kodlarına ve geleneklerine dayalı yaklaşımlarıyla açıklanabilir. Orçan-Kaçan ve diğerlerinin (2019) yaptığı araştırmaya göre dil ve kültürel engeller aile katılımını engellemektedir. Bu sonuç, görev yapılan bölgenin aile katılım çalışmalarını etkilemesinin sebepleri arasında, öğretmenlerin çalışmış oldukları bölgenin sosyoekonomik düzeyi, ailelerin eğitim düzeyi ve çocuk sayısının fazla olması gibi nedenlerin etkili olduğunu düşündürmüştür (Tümkiye ve Altunkaynak, 2020). Bu bulgulardan hareketle şunlar söylenebilir; kültürel ön yargılar ve toplumsal cinsiyet temelli yaklaşımlar, aile katılımını sınırlayarak çocuğun eğitim sürecine ilişkin çok yönlü destek almasını zorlaştırabilir. Özellikle erken çocukluk döneminde babaların sürece katılımının sınırlı olması, çocuğun rol model çeşitliliğini azaltabilir. Bu durum çocuğun sosyal gelişimi ve toplumsal cinsiyet algısı üzerinde uzun vadeli etkiler oluşturabilir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel ön yargıların aile katılımını sınırlandırıcı etkisi göz önünde bulundurularak, özellikle baba katılımını teşvik eden kapsayıcı etkinlikler planlanmalıdır. Bu durum çocukların sosyal gelişimi ve rol model çeşitliliği açısından destekleyici olabilir.

İlişkilerin aile katılımına olan etkisi incelendiğinde; öğretmenlerin ailelerle kurmuş oldukları ilişkilerin aile katılımını olumlu etkilediğine ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin ailelerle ilişki kurma çabası ve onlarla iletişim halinde olmasıyla açıklanabilir. Aile katılımında öğretmen-aile iletişimi ve ortak olumlu yaklaşımların önemli olduğu vurgulanmıştır (Sağlam ve Çalışkan, 2017). Buna karşın ilişkilerin, bazı durumlarda aile katılım çalışmalarını olumsuz etkilediğini, aileden kaynaklı sorunlardan dolayı ailelerle ilişki kurulsa bile aile katılım çalışmalarının gerçekleştirilemediğini ifade eden öğretmenler bulunmaktadır. Nitekim Toran ve Özgen (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin aile katılımına yönelik bilinçli oldukları buna karşın ailelerden kaynaklanan güçlükler ve ailelerin olumsuz tutumlarının aile katılımına ilişkin bariyer oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu bulgulardan hareketle, aile katılımında ailelerle olan ilişkilerin olumlu olmasının, aile katılımını da olumlu etkilediği söylenebilir. Aile katılımının amacı, kapsamı ve aileden beklenen roller açık, sade ve anlaşılır bir biçimde ailelere sunulmalıdır. Katılım sürecinde ailelere rehberlik eden yazılı ve dijital bilgilendirme materyalleri hazırlanabilir.

Okul öncesi öğretmenlerine göre aile katılımını etkileyen faktörler

Araştırmada ailelerin katılmaması ve ilgisizliği, fiziki şartların yetersizliği ve ailelerin aile katılım çalışmalarına değer vermemesinin aile katılımını zorlaştıran durumlar olduğuna ulaşılmıştır. Koçyiğit ve diğerleri (2009) tarafından yapılan araştırmada aile katılımını gerçekleştirememeye durumları incelendiğinde öğretmenlerin %41'i ailelerin isteksizliği, %30'u kurumun fiziki şartlarının yetersizliği, %22'si kurumun maddi imkanlarının yetersizliklerinden kaynaklandığını bildirmiştir. Bu bulgu araştırma sonucunu desteklemektedir. Tüm bu bulgular doğrultusunda, ailelerin aile katılım çalışmalarına ilgi göstermelerinde öğretmenlerin teşvik edici bir yaklaşım sergilemesinin önemli olduğu söylenebilir. Nitekim araştırmalar; aile katılım çalışmalarının aileler tarafından değerli görülmesini sağladığını, öğretmene, okula ve çocuğa yönelik değer algısını artırdığını, güven duygusu ve olumlu tutum geliştirmeye katkı sunduğunu, okul ile iletişimi güçlendirdiğini ve çocuk gelişimine ilişkin bilgi, beceri ve tutum kazandırdığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu çalışmaların, çocuğun bireyselliğini kabul etmeyi desteklediği, çocukla sağlıklı iletişim kurulmasına ve nitelikli zaman geçirilmesine katkı sağladığı da rapor edilmektedir (Apaydın-Demirci ve Arslan, 2020; Bahçıvan, Kalay ve Bay, 2018; Bayraktar, Güven ve Temel, 2016; Dönmez ve Ramazan, 2017; Ogelman, 2014).

Araştırmada okul yönetiminin destek olması, velilerle iletişim, velilerin okula ulaşımının rahat olması ve fiziksel şartların uygun olmasının aile katılımını kolaylaştıran durumlar olduğuna ulaşılmıştır. Ansari & Gershoff (2016) tarafından yapılan araştırmada aile katılımına yönelik engellerin arasında %15 okula ulaşım sorunu olduğu ortaya konulmuştur. Nitekim alan yazınındaki diğer araştırma sonuçları da aile katılımını etkileyen bir durum olarak ulaşım sorununa değinmektedir (Akgün ve Katmer-Bayraklı, 2022; Ansari vd., 2020; Orçan-Kaçan vd., 2019). Buradan hareketle, ailelerin okula ulaşımının rahat olması, aile katılımını kolaylaştıran bir durumdur. Aile katılımının sağlanmasında, okula ulaşım için harcanan vaktin dikkate alınması, ailelerin okula ulaşım sağlayabilecekleri zaman dilimlerinde aile katılımının planlanmasının, aile katılımını kolaylaştıracak bir çözüm olarak değerlendirmekteyiz. Fiziksel şartların uygun olması aile katılımını kolaylaştıran durumlar arasında yer almıştır. Nitekim fiziksel donanım ve çevre bağlamı, okul öncesi eğitimin niteliğinde başta gelen unsurlardandır (Kıldan, 2010). Her ne kadar uygun bir pedagojik yaklaşım sunulsa dahi, çocukların eğitim gördükleri ortamlar onların gelişimsel özelliklerine uygun değilse, bu durum uygun pedagojik yaklaşımların da uygulanmasını güçleştirebilir.

Bu araştırma bulguları, aile katılımının okul öncesi eğitimde yalnızca planlanan etkinliklerden ibaret olmadığını; öğretmen tutumları, okul yönetimi desteği, iletişim biçimleri ve sosyo-kültürel bağlam ile bütüncül bir yapı içerisinde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin aile katılımına yönelik mesleki yeterliklerinin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, ev temelli ve okul temelli uygulamalar arasında dengeli bir yapı oluşturulması, dijital iletişim araçlarının bilinçli ve kapsayıcı biçimde kullanılması ve kültürel duyarlılığı gözetilen katılım modellerinin geliştirilmesi okul öncesi eğitim uygulamalarının niteliğini artırabilir. Ayrıca okul yönetimlerinin aile katılımını kurumsal bir politika olarak ele alması ve öğretmenleri destekleyen yapılar oluşturması, aile-okul iş birliğinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilir. Bu yönüyle araştırma, aile katılımının güçlendirilmesine yönelik uygulama temelli düzenlemelere ışık tutarak erken çocukluk eğitiminde daha kapsayıcı ve etkili bir uygulama çerçevesinin geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Referans

- Abbak, B. S. (2008). *Okul öncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi* (Yayın No. 228940) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akgün, Z., ve Katmer-Bayraklı, V. (2022). Okul öncesi eğitimde öğretmen ve okul yönetiminin aile katılımında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin incelenmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 1105–1133. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.1098381>
- Ansari, A., ve Gershoff, E. (2016). Parent involvement in head start and children's development: Indirect effects through parenting. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 562–579. <https://doi.org/10.1111/jomf.12284>
- Ansari, A., Pivnick, L. K., Gershoff, E. T., Crosnoe, R., ve Orozco-Lapray, D. (2020). What do parents want from preschool? Perspectives of low-income Latino/a immigrant families. *Early Childhood Research Quarterly*, 52, 38–48. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2019.12.009>
- Apaydın-Demirci, Z., ve Arslan, E. (2020). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ile aile katılım çalışmalarına yönelik öz yeterlilik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2205–2215. <https://doi.org/10.33206/mjss.713532>
- Ardakoç, İ. (2020). Eğitimde veli/aile katılımı: Engeller ve öneriler. *Alan Yazını*, 1(2), 75–84.
- Aslanargun, E. (2022). Eğitimde fırsat eşitsizliğinin nedeni olarak okul/öğretmen etkisizliği ve aile katılımı. *Alan Yazını*, [Özel Sayı], 63–71.
- Ateş, Ö., ve Kalburan, N. C. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılım çalışmalarına yönelik öz-yeterlilik inançlarının belirlenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 62–88.
- Avcı, F., ve Akdeniz, E. C. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısından okul öncesi eğitimde veli kaynaklı yaşanan sorunlar ve çözümleri. *International Academic Social Resources Journal*, 6(25), 916–927.
- Balcı, A., ve Şahin, F. T. (2018). Öğretmen-aile iletişimde WhatsApp uygulamasının kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 749–776.
- Başkan, D. N., ve Kutluca, A. Y. (2020). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi: Denizli ili örneği. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 392–423. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043232>
- Baştan, T., Köroğlu, S., Albayrak, Z., ve Alemdar, N. (2024). Okul öncesi eğitimde aile katılımı ve önemine yönelik öğretmen görüşleri. *Academic Social Resources Journal*, 8(55), 4050–4058.

- Bayraktar, V., Güven, G., ve Temel, Z. F. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim Dergisi*, 24(2), 755–770.
- Beatson, R., Molloy, C., Fehlberg, Z., Perini, N., Harrop, C., ve Goldfeld, S. (2022). Early childhood education participation: A mixed-methods study of parent and provider perceived barriers and facilitators. *Journal of Child and Family Studies*, 31(11), 2929–2946. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02396-8>
- Biber, K. (2018). Öğretmen adaylarının aile katılımına ilişkin öz yeterlilik inanç düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 623–642.
- Buzduhan, O. (2017). Interaction of preschool educational institution and family in moral education of senior preschool children. *Science and Education*, (4), 143–147. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-24>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chachar, A. S., Younus, S., ve Ali, W. (2021). Developmental understanding of death and grief among children during COVID-19 pandemic: Application of Bronfenbrenner's bioecological model. *Frontiers in Psychiatry*, 12, Makale 654584. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.654584>
- Chen, J. J., ve Rivera-Vernazza, D. E. (2022). Communicating digitally: Building preschool teacher-parent partnerships via digital technologies during COVID-19. *Early Childhood Education Journal*, 1–15. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01362-0>
- Connely, S. (2007). *Role perceptions and communication in partnerships between preschool teachers and families* [Doktora tezi, The University of North Carolina at Greensboro]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1–18.
- Demircan, H. Ö. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı sistemini genişletmek: Aile "bağlılığı, ortaklığı, katılımı ve eğitimi". *İlköğretim Online*, 17(4), 1852–1867. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466336>
- Dönmez, Ö., ve Ramazan, O. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik tutumları ile öz yeterlilik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 29–45.
- Ekinci-Vural, D. (2009). Okul öncesi eğitimde aile katılımlı sosyal beceri eğitimi. *Education Sciences*, 4(3), 1110–1122.
- Einarsdottir, J., ve Jonsdottir, A. H. (2017). Parent preschool partnership: Many levels of power. *Early Years*, 39(2), 173–187. <https://doi.org/10.1080/09575146.2017.1358700>

- Erkan, S. (2020). Aile ve aile eğitimi ile ilgili genel kavramlar. Z. F. Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* içinde. <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=78981>
- Evans, L. (2002). What is teacher development? *Oxford Review of Education*, 28(1), 123–137. <https://doi.org/10.1080/03054980120113670>
- Gökalp, M., Barut, Y., ve Mentese, S. (2010). Pre-school education and the effects of the relations between parents and teachers on pre-school age children (Ordu Centrum). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 9, 203–212. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.136>
- Gordon, I. J., Olmsted, P. P., Rubin, R. I., ve True, J. H. (1979). How has Follow Through promoted parent involvement? *Young Children*, 34(5), 49–53.
- Görür, E. (2020). *Okul öncesi dönemde uygulanan aile katılımı etkinlikleri hakkında öğretmen görüşleri* (Yayın No. 619902) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gross, D., Bettencourt, A. F., Taylor, K., Francis, L., Bower, K., ve Resnick, B. (2020). What is parent engagement in early learning? Depends who you ask. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 747–760. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01680-6>
- Gutierrez, I. (1998). *Implementation of school-family-community collaboration: A case study of an urban public school prekindergarten program* [Doktora tezi, Columbia University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Gül, C., ve Gül, İ. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeyleri ile uyguladıkları aile katılımı stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 788–806.
- Günay-Bilaloğlu, R., ve Aktaş-Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804–823. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018043536>
- Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 1849–1874. <https://doi.org/10.26466/opus.827530>
- Güzelyurt, T., Birge, F., ve Ökten, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 64–74. <https://doi.org/10.33400/kuje.523588>
- Hobjilă, A. (2014). Challenges in continuing education of primary and preschool teachers in Romania: Teachers–students’ parents communication. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 142, 684–690. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.691>

- Hoş, G. (2019). Farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 94–113.
- Ihmeideh, F., AlFlasi, M., Al-Maadadi, F., Coughlin, C., ve Al-Thani, T. (2018). Perspectives of family–school relationships in Qatar based on Epstein’s model of six types of parent involvement. *Early Years*, 40(2), 188–204. <https://doi.org/10.1080/09575146.2018.1438374>
- Kamiyama, C. M. (1995). *Parent involvement in the education and care of their preschool children* [Yüksek lisans tezi, University of Hawaii at Manoa]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Karaçöp, A. (2020). Eğitimde aile katılımının teorik temelleri. A. Karaçöp (Ed.), *Teori ve uygulamalarıyla eğitimde aile katılımı* içinde (s. 1–25). <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=78588>
- Keyes, C. R. (2002). A way of thinking about parent/teacher partnerships for teachers. *International Journal of Early Years Education*, 10(3), 177–191. <https://doi.org/10.1080/0966976022000044726>
- Kıldan, A. O. (2010). Okul öncesi eğitim bağlamında; “eğitim hizmetlerinde kalite”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 111–130.
- Koçyiğit, S. (2015). Family involvement in preschool education: Rationale, problems and solutions for the participants. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(1), 141–157. <https://doi.org/10.12738/estp.2015.1.2441>
- Koçyiğit, S., Çağdaş, A., Orcan, M., ve Ünüvar, P. (2009). Examination of the opinions of teachers working in preschool educational institutions about family involvement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 789–794. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.140>
- Laranjeiro, D., Antunes, M. J., ve Santos, P. (2022). An intervention with technology for parental involvement in kindergarten: Use of design-based research methodology. *Proceedings of the 14th International Conference on Computer Supported Education (CSEDU 2022)*, 1, 29–37. <https://doi.org/10.5220/0011039800003182>
- Lebedenko, O. (2019). Emotional intelligence, social emotions, parental involvement in the emotional life of senior preschoolers: Development and interrelation. *SHS Web of Conferences*, 70, Makale 08024. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20197008024>
- Leblebicier, B. Ö., Kara, N., Altuntaş, H., ve Yılmaz, H. (2024). Aile katılımının çocuklarının gelişimlerine etkisine ilişkin öğretmen görüşleri. *International Journal of Original Educational Research*, 2(1), 106–120.
- Lindberg, E. N. (2018). Öğretmen eğitiminde aile katılımı: Ne, neden, nasıl? *Kastamonu Education Journal*, 26(3), 953–964. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.413394>

- Liontos, L. B. (1992). *Family involvement*. Research Roundup, 8(3). ERIC Clearinghouse on Educational Management. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED343233.pdf>
- Majzub, R. M., ve Salim, E. J. H. (2011). Parental involvement in selected private preschools in Tangerang, Indonesia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, 4033–4039. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.409>
- MEB. (2024). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Merriam, S. B. (2023). Nitel araştırma nedir (S. Turan, Çev.). S. Turan (Ed.), *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* içinde (s. 21–38). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nacak, M., Yağmurlu, B., Durgel, E., ve van de Vijver, F. (2011). Metropol ve Anadolu’da ebeveynlik: Biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 85–100.
- Ogelman, H. G. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmaları: Denizli ili örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 259–284. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.753>
- Orçan-Kaçan, M., Kimzan, İ., Güler-Yıldız, T., ve Çağdaş, A. (2019). Öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımını etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 370–381.
- Özcan, Ç., ve Aydoğan, Y. (2014). Aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 44(202), 19–36.
- Özgürbüz, G. A. (2024). Paydaşların Gözünden Okul Aile İş Birliği. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 79–93.
- Pala, Ş., ve Gangal, M. (2022). Post-pandemik eğitim sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 910–935. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1116363>
- Palas, T. (2022). *Kütahya’da çalışan okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre kırsalın eğitime etkisi* (Yayın No. 737211) [Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Rao, N., Sun, J., Zhou, J., ve Zhang, L. (2012). Early achievement in rural China: The role of preschool experience. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(1), 66–76. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.07.001>
- Sağlam, M., ve Çalışkan, Z. (2017). Okul öncesi eğitimde aile katılımına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 39–49.
- Sarı, D., Altınyurtlu, R., Şahin, F., Metin, K., ve Çam, İ. (2024). Okul öncesi eğitimde öğretmen-aile iletişim ve işbirliğinin incelenmesi. *Temel Eğitim*, (22), 49–70.

- Sarıışık, S., ve Sarıışık, S. (2020). Examining the factors affecting family participation in preschool education: The teachers' views. *The Universal Academic Research Journal*, 3(2), 58–69.
- Sheridan, S. M., Koziol, N., Witte, A. L., Iruka, I., ve Knoche, L. L. (2020). Longitudinal and geographic trends in family engagement during the pre-kindergarten to kindergarten transition. *Early Childhood Education Journal*, 48(3), 365–377. <https://doi.org/10.1007/s10643-020-01046-5>
- Soltero-González, L., ve Gillanders, C. (2021). Rethinking home-school partnerships: Lessons learned from Latinx parents of young children during the COVID-19 era. *Early Childhood Education Journal*, 49, 965–976. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01210-x>
- Swap, S. M. (1993). *Developing home-school partnerships: From concepts to practice*. Teachers College Press.
- Şahin, F. T., ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 30–39.
- Tekin, A. K. (2011). Parent involvement revisited: Background, theories, and models. *International Journal of Applied Educational Studies*, 11(1), 1–13.
- Toran, M., ve Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Öğretmenler ne düşünüyor, ne yapıyor? *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 229–245. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s11m>
- Tudge, J. R. (2016). Implicit versus explicit ways of using Bronfenbrenner's bioecological theory. *Human Development*, 59(4), 195–199. <https://doi.org/10.1159/000450562>
- Tuncer, N. (2021). Aileler ve öğretmenler arasındaki iletişim için güncel bir uygulama: WhatsApp grubu örneği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 1037–1063. <https://doi.org/10.24315/tred.745408>
- Tümekaya, S., ve Altunkaynak, M. (2020). Öğretmen adaylarının aile katılımının etkililiği ve aile katılımına yönelik engelleri ile öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki öz yeterliklerinin ilişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(21), 604–632. <https://doi.org/10.26466/opus.657336>
- Ural, O., ve Günşen, G. (2021). Aile katılım çalışmalarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin bilişsel haritaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 369–409. <https://doi.org/10.17679/inuefd.477932>
- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719–730.

- Ünveren, C., Hız, A., İmre, Ö., ve Aydođdu-Gül, H. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin velilerle yaşadığı problemler. *International Journal of Original Educational Research*, 2(1), 14–30.
- Varshney, N., Lee, S., Temple, J. A., ve Reynolds, A. J. (2020). Does early childhood education enhance parental school involvement in second grade? Evidence from Midwest Child-Parent Center Program. *Children and Youth Services Review*, 117, Makale 105267. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2020.105267>
- Yağın-Güder, S. (2019). Dikenli gül: Türkiye’de kırsal kesimde okul öncesi öğretmeni olmaya ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 921–941. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c3s2m>
- Yavuz-Güler, Ç. (2014). Öğretmen adayları için aile katılımına yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 213–232. <https://doi.org/10.14686/BUFAD.201428179>
- Yazar, A., Çelik, M., ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesinde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 233–243.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2022). Örneklem ve örnekleme yöntemleri. S. Şen ve İ. Yıldırım (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* içinde (s. 61–92). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yılmaz-Bolat, E., ve Dal, S. (2017). Okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 42–62.